

MYŠLENKY PUNKU JAKO IMPULS PRO SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÝ VÝZKUM I PRAXI

PUNK IDEAS AS AN IMPULSE FOR SPECIAL EDUCATION RESEARCH AND PRACTICE

Šárka Honová¹

Abstrakt

Tématem článku je punk pedagogika, jako dosud v české pedagogické literatuře opomíjený přístup, s možným přesahem do speciálně pedagogické praxe. Cílem je otevřít odbornou diskusi o využitelnosti jejích metod nejen při práci s žáky s náročným chováním. Metodou zpracování byla monografická procedura. Protože postupy punk pedagogiky zatím nejsou ve vztahu k české speciální pedagogice teoreticky ukotveny, byly k naplnění cíle předkládaného textu použity převážně zahraniční zdroje v podobě odborných článků, výzkumných zpráv, textů ve sbornících, ale i webových portálů s tématem punkové subkultury a zdroje příbuzných oborů. V souvislosti s výsledky zjištěnými analýzou zdrojů lze s jistotou dávkou opatrnosti konstatovat, že v případě punk pedagogického přístupu existuje zajímavý potenciál, a to konkrétně v punkovém přístupu DIY, komunitní spolupráci, autenticitě, důrazu na vzájemný respekt a kritické myšlení. Budoucí výzkumy by bylo vhodné zaměřit na možnosti praktického uplatnění, ale i na případná omezení a možná rizika spojená s uplatněním této edukační alternativy.

Klíčová slova

komunitní práce, koncept DIY, náročné chování, speciální pedagogika, punk pedagogika, prevence, subkultury

Abstract

The topic of the article is punk pedagogy, an approach that has been neglected in Czech pedagogical literature, with possible consequences for the practice of special education. The aim is to open a professional discussion on the applicability of its

¹ Ústav speciální pedagogiky, Fakulta veřejných politik v Opavě, Slezská univerzita v Opavě

methods, not only when working with students with problematic behavior. The method used was a monographic approach. Given that the practice of punk pedagogy is not yet theoretically anchored in relation to Czech special education, the presented text draws from foreign sources, including scientific articles, research reports, conference proceedings, but also web portals dealing with punk subculture and sources from related fields. Based on the results obtained from the analysis of these sources, it can be cautiously stated that the punk pedagogical approach carries interesting potential, especially in the areas of DIY ethos, community cooperation, authenticity, emphasis on mutual respect and critical thinking. Future research should focus on examining the possibilities of practical application, but also potential limitations and risks associated with the implementation of this educational alternative.

Keywords

community work, DIY concept (do-it-yourself), challenging behavior, special education, punk education, prevention, subcultures

ÚVOD

Společenská realita se promítá do přípravy budoucích českých speciálních pedagogů stejně naléhavě, jako tyto vlivy řeší učitelé na všech úrovních v přímé pedagogické praxi. Konkrétním aktuálním příkladem může být novela školského zákona a změna rámcových vzdělávacích programů s novými obsahovými výzvami. Může to být rovněž zpráva o novém preventivním programu Bezpečné dětství, který je reakcí Ministerstva vnitra ČR na individuální radikalizaci dětí a mladistvých v roce 2024. (MVČR, 2025)

Tento vývoj akcentuje nutnost pružné reakce pedagogů na měnící se edukační realitu, ve které je pro ně stále obtížnější získat si důvěru a pozornost žáků. Zvláště, jedná-li se o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, žáky v riziku školního neúspěchu nebo o žáky s náročným chováním.

Cílem článku je na základě monografické procedury s využitím techniky studia dostupných zdrojů otevřít diskusi o dosud v české pedagogické literatuře opomíjeném tématu punk pedagogiky a jejích metodách.

V textu bude rovněž zaznamenán multioborový přesah tématu a zahraniční pedagogické zkušenosti, ke zvážení relevance metod punk pedagogiky pro speciálně pedagogickou praxi. Text se nevyhýbá ani diskusi o možných limitech tohoto přístupu a identifikaci oblastí vhodných pro systematická výzkumná šetření.

Protože postupy punk pedagogiky zatím nejsou ani v zahraničí opřeny o dostatečné odborné zdroje a na podobný nedostatek teoretických východisek narážíme i při snaze

o odborné ukotvení ve vztahu k české speciální pedagogice, budou k naplnění hlavního i vedlejších cílů předkládaného textu použity především zahraniční zdroje v podobě odborných článků, výzkumných zpráv, textů ve sbornících, ale i webových portálů s tématem punkové subkultury.

Jako odborná opora poslouží v širším kontextu multioborové přesahy k vybraným teoretickým zdrojům z filozofie (Foucault, 2000), sociologie (Dvořák, 2012), sociální práce (Besussi a Owen, 2023). Poznatky obecné pedagogiky a didaktiky (Průcha, 2013), se budou vzhledem k zaměření na speciální pedagogiku vztahovat k Průchově modelu edukačního prostředí. Následně bude téma opřeno o související poznatky alternativní, kritické a inkluzivní pedagogiky (Lechta, 2016; Slowík, 2022), významu punku v sociální pedagogice (Lojdrová, 2011) až k trendu kreativity v prevenci a resocializaci (Hesová a Bendl, 2024) a (Wróblewska, 2021) v rámci etopedie, jako subdisciplíny speciální pedagogiky.

SOUČASNÝ STAV POZNÁNÍ

Jak naznačuje název, východiska punk pedagogiky nalezneme v subkultuře punku, která se v 70. letech minulého století stala v USA a ve Spojeném království vítanou protiváhou mainstreamové kultury.

Na počátku oslovovala tato subkultura své příznivce spojením hudby s politickým vzdorem. Teprve o něco později lze zaznamenat akcent dalších hodnot v podobě konceptu etiky vlastní tvořivosti DIY „Do-It-Yourself“, podpory kritického myšlení, kreativity, vzájemného učení, odklonu od materiálna, odstranění konvencí v mezilidských vztazích. To vše v zájmu radosti ze života a svobodného poznávání. Právě neformální vzájemné učení v komunitě punku při práci na projektech, při přípravě koncertů nebo u tvorby zínů se stalo inspirací punk pedagogiky. (Punk Pedagogy – Learning and Unlearning Together, 2025).

Chceme-li sledovat další vývoj punk pedagogiky, musíme se v zájmu přehlednosti částečně odklonit od filozofické, politické a hudební roviny. S velkou mírou zjednodušení lze pak mezi jednotlivými autory zaznamenat dva názorově se částečně lišící směry tohoto alternativního, kritického pedagogického proudu.

V americkém a kanadském kontextu tíhne punková pedagogika ke kritickým a progresivním vzdělávacím hnutím. Zaznamenat lze důraz na politický rozměr výuky, odpor vůči privilegiovaným elitám, orientaci na lekce o ekologii, rasismu, sexismu. V rámci občanského vzdělávání jsou hlavními tématy aktivismus, sociální spravedlnost, inkluze. Radikalismus tohoto pojetí punk pedagogiky má za cíl otevírat ve školách kritická témata a nabourat takzvané skryté kurikulum slepé poslušnosti k institucím. Nástrojem je pak edukační aktivismus, kdy jsou rovnocennými partnery při přípravě aktivistických projektů učitelé i jejich studenti. (PM Press, 2025)

Americký směr rovněž hledá možnosti, jak punkovou pedagogiku institucionalizovat v mezích oficiálního kurikula (Chandler a Logan, 2025). Tématem úvah je hledání způsobů, jak hodnotit studenty bez známek, případně jak prezentovat a obhájit alternativní metody výuky před vedením školy nebo zřizovatelem (Andresen, 2022). To vše je nejen

předmětem diskusí, ale rovněž tématem kvalifikačních a rigorózních prací na amerických a kanadských univerzitách. (PM Press, 2025)

V Evropě se punková pedagogika výrazněji rozvíjí přibližně posledních patnáct let. Hlavními milníky v prezentaci punkových myšlenek ve vztahu k edukaci bylo založení dnes už skutečně globálního webu Punk Scholars Network. Následovaly pravidelné konference nejen pro doktorandy a akademické pracovníky, ale i vydání obsáhlého sborníku zaměřeného na punk pedagogiku v praxi. (Stewart a Way, 2023b)

Tématy evropského směru punk pedagogiky jsou převážně diskuse v souvislostech s inovací vyučovacích metod a snahou o kreativnější vzdělávání, kde by studenti byli spolutvůrci svých nových poznatků a dovedností. V rovině pedagogiky a sociální práce jde o podporu citlivějšího přístupu při edukaci a práci v komunitách, případně diskuse o možnostech reedukace a resocializace dětí a dospívajících s náročným chováním, se sociálním nebo kulturním znevýhodněním. I zde jsou však patrné rozdíly přístupů pedagogů v jednotlivých evropských státech.

Britský a polský model směřuje punkovou pedagogiku na akademickou půdu. Jedná se o vysokoškolskou výuku literatury, umění, designu, komunikace, hudební a mediální tvorby. Hlavními tématy jsou diskuse o tom, jak pomocí punk konceptu DIY rozvíjet tvořivost studentů a jak propojovat učení s komunitní praxí. Inspiraci mohou zájemci najít na webových portálech (Punk Pedagogy – Learning and Unlearning Together, 2025), případně na workshopech, které pořádají akademici katedry pedagogiky Pomořanské univerzity ve Słupsku ve spolupráci s kolegy z katedry pedagogiky Varšavské univerzity. (Punk-pedagogika, 2024)

V České republice se systematicky věnovala historii a teorii subkultury punku Kateřina Lojdrová (2011). Tato autorka v rámci pedagogického teoretického ukotvení svého výzkumu zařadila myšlenky punk pedagogiky do rámce sociální pedagogiky. Její práce je s ohledem na teorii i výzkumná zjištění informačně hodnotná. Rovněž lze konstatovat, že je s odstupem více než deseti let stále aktuální. Současně je vhodné připomenout i výzkumná zjištění Lojdrové (2011) a její chápání subkultury, neboť v souladu s Lojdrovou pracuje obsahově s pojmem punková subkultura rovněž tento předkládaný text.

Členové punkové subkultury se, dle Lojdrové (2011), hlásí ke kreativním hodnotám, mezi které je řazena tvořivost a nekonformní myšlení. Dále k sociálním hodnotám, ke kterým patří hodnota rovnosti a tolerance, hodnota přátelství a také smysluplnosti spojované s pomocí druhým. Neméně významné jsou, podle jejích zjištění ekologické hodnoty, zaměřené na živou i neživou přírodu a některými vztahované do životního stylu skrze vegetariánství. Třetí skupinou jsou materiální hodnoty, v jejichž rámci respondenti neodmítají práci ani peníze, i když tyto hodnoty nepovažují za stěžejní. Vlastní je jim zejména princip neziskovosti. Čtvrtou skupinou je hodnota zábavy. Subkultura je, podle Lojdrové, také volnočasovým prostředím, do kterého se mladí lidé chodí bavit. Její výzkum naznačil, že se v subkultuře vyskytují i negativní jevy jako agresivita, drogy a alkohol. Od těchto jevů se respondenti ve svých výpovědích snažili distancovat, až na alkohol, který považují pro subkulturu za typický.

Zajímavé je přesvědčení Lojdové, že punk může být inspirací ve výchovně vzdělávacím procesu, a to nejen při práci s žáky a studenty z jí zkoumané subkultury. Lojdová vidí možnosti punk pedagogiky také v rámci primární prevence i kariérního poradenství. (Lojdová, 2011) Inspiraci a transgresní potenciál v kreativních resocializačních aktivitách zkoumají v posledních letech také kolegové na polských univerzitách. Podmínky pro rozvoj subjektivního potenciálu, charakteristiky jeho vzniku a tvorby v kreativních aktivitách v kontextu resocializačních procesů. Wróblewska pracuje na rozšíření konceptu transgrese Józefa Kozielského. V kreativní resocializaci vidí pozitivní změnu pro sociálně nepřizpůsobivé. Koncept transgrese, zaměřený na změnu a rozvoj, představuje pozitivní vizi lidské bytosti, podobně jako přístup ke kreativitě. Kreativní resocializace je oblastí transgrese potenciálů. Zahrnuje agentivní transgresi. Vnitřní kreativitu sociálně nepřizpůsobených lze, podle ní, považovat za osobní a konstruktivní transgresi. (Wróblewska, 2021) Jak bylo naznačeno v úvodu, výzkumné zaměření Lojdové, Wróblewské i Kozielského souvisí se změnou filozofických paradigmat postmodernismu, který otevřel prostor nejen pro inkluzivní pedagogiku, ale i pro pedagogické inovace při práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, s žáky v riziku školní neúspěšnosti, žáky s náročným chováním, ale i s komunitou, ve které žijí.

Podrobně se filozoficko sociologickou rovinou paradigmatu difference, s odkazem na díla postmoderních filozofů, zabývá Andrej Rajský (Rajský in Lechta, 2016), když mimo jiné vysvětluje význam obecného pluralismu životních filozofií a tolerance vůči odlišnostem v názorech a životních stylech bez nátlaku. Akcentuje nesrovnatelnost jedince. Každý jedinec je podle Rajského „*nesrovnatelný s jiným jedincem, protože mu vlastní individualita nabízí dostatečné prostředky na realizaci smyslu. Jinakost se nechápe jako abnormalita, nýbrž jako legitimní status každého člověka. Paleta mnoha jinakostí vytváří rozmanitost, pestrost a multikulturalismus společnosti.*“ (Rajský in Lechta, 2016, s. 69)

DISKUSE

S respektem k odbornému jazykovému stylu, avšak v hravém duchu punk pedagogiky, lze přistoupit k diskusi parafrází myšlenky Laury Way „*Can the ethos of punk bring educational change?*“ (Stewart a Way, 2023a, s. 9) a předložit k odborné debatě a dalšímu zkoumání onu parafrázi ve znění otázky: Mohou myšlenky punk pedagogiky přinést nějaké příznivé změny do české, nejen speciálně pedagogické, praxe?

Inspirací k této otázce byla konkrétní zkušenost s konceptem DIY punk pedagogiky, kterou učinily studentky speciální pedagogiky v předmětu Neziskový sektor a dobrovolnictví v letním semestru 2025 na Fakultě veřejných politik Slezské univerzity v Opavě. Tento předmět svým obsahovým zaměřením vybízel k aplikaci pedagogických zásad deklarovaných webovým portálem Punk Pedagogy, tedy dát studentům svobodu v rozhodování, odpovědnost za výsledek, zatímco pedagog bude partnerem a průvodcem při sebezkušenostním hledání poznatků potřebných k realizaci semestrálního projektu. Podrobnosti ze závěrečného setkání jsou dohledatelné na univerzitním webu Fakulty veřejných politik Slezské univerzity v Opavě.

Při plánování, přípravě a moderování mezigeneračního setkání dobrovolníků studentky formou DIY samostatně zajišťovaly vše od určení rolí a zodpovědnosti, přes formulaci názvu a hlavní myšlenky setkání, určení termínu, vlastní návrh, výrobu a distribuci letáků, přípravu občerstvení, oslovení hostů, komunikaci vně i uvnitř fakulty. Místo zapisování informací o dobrovolnictví dobrovolnictvím několik měsíců žily, a to s osobním zaujetím i nad rámec hodinové dotace předmětu. Semestrálním projektem s názvem *Mosty pomoci* se podařilo u skupiny studentek ověřit efekt následujících metod punk pedagogiky:

- antihierarchický přístup: každý může učit a každý se může učit (otevřenost, respekt, demokracie a rovnost v posluchárně) – vzájemné informační a zkušenostní obohacení přinesly diskuse nad projektem i společné rozhovory účastníků mezigeneračního setkání dobrovolníků, vztah ke komunitě podpořilo propojení různých studentských skupin s akademiky i dobrovolníky pracujícími se znevýhodněnými dětmi i dospělými,
- tvořivý koncept DIY – uč se tím, že to děláš, chyby a nedokonalosti jsou přirozenou součástí učení. Tvorba plakátů, sestavení obsahu, příprava prezentací rozvíjela kreativitu studentek. Omyly, nezdary a nečekané situace, podporovaly jejich samostatnost, reakce orientované na řešení i zvládání trémy z veřejného vystoupení,
- punkové hodnoty autentičnosti, kritického myšlení a schopnost sebereflexe byly naplněny pravidelnou společnou diskusí a reflexí na seminářích k předmětu i při společných konzultacích,
- učení prostřednictvím zábavy a emocí – příjemná, tvořivě svobodná atmosféra v posluchárně mohla mít vliv na to, že se studentky věnovaly projektu i ve svém volném čase a projekt úspěšně završily veřejným setkáním s dobrovolníky.

Tento projekt však neměl výzkumný charakter, v teoretické rovině sloužil pro potřeby tohoto textu pouze jako další z ukázek možné aplikace, nad kterou se lze zamyslet v posuzování přínosů a rizik.

Pro odpověď na otázku v úvodu diskuse byl obsah dostupných zdrojů dáván do souvislosti se zkušenostmi sociálních pracovníků s tzv. přístupem *service-learningu*, který je v kontextu etopedické práce s jedincem i komunitou v některých ohledech příbuzný punk pedagogickým metodám. Současně byly brány v úvahu zkušenosti polských kolegů s kreativními přístupy v prevenci a resocializaci.

Odborné informace byly v rámci monografické procedury tříděny tak, aby bylo možné u jednotlivých metod punk pedagogiky pojmenovat přínosy, ale i potenciální rizika ve vztahu k žákům s náročným chováním, případně k jejich komunitě.

V přehledu byla tato rizika naznačena v rovině hypotetické, protože nadšenci punk pedagogiky zveřejňují informace o převážně pozitivních zkušenostech z aplikace DIY a hodnot punk subkultury při práci s žáky a studenty na všech vzdělávacích úrovních i v rámci volnočasových aktivit.

- Antihierarchický přístup: spolupráce student – učitel (Chandler a Logan, 2025). Přínos: propojení studentů, akademiků a komunity. Riziko: neochota pedagoga opustit roli „autority“, u začínajícího učitele nezkušenost v udržení neformální autority, překročení profesionálních hranic. Střet s vnitřními pravidly instituce.

- Kreativní koncept DIY: tvorba fanzinů (zinů), grafické a hudební práce (Andresen, 2022). Přínos: samostatná tvorba, podpora kreativity. Riziko: nároky na kreativitu studentů i pedagoga. Metoda nemusí všem takzvaně „sedět“.
- Autenticita a kritické myšlení: sebereflexe, diskuse (McMaster et al., 2025). Přínos: aktivita, reflexe v seminářích, konzultace, otevřenější vztah s pedagogem, podpora důvěry. Riziko: zneužití pedagoga k indoktrinaci studentů.
- Učení prostřednictvím zábavy a emocí. Přínos: workshopy, performance (Stewart a Way, 2023b). Riziko: organizační náročnost, nároky na kompetence pedagoga, v případě emocí rizika spojená s minulostí, traumaty a jinými intervenujícími faktory ovlivňující náročné chování.
- Sociální spravedlnost a inkluze: YPAR projekty (Levy, Cook a Emdin, 2018). Přínos: učení praxí. Riziko: organizační náročnost, nároky na kompetence pedagoga i na jeho profesní etiku v souvislosti s možnou indoktrinací studentů.

Srovnání přínosů a rizik výše uvedených příkladů z praxe, naznačuje zajímavý potenciál této v ČR málo využívané edukační alternativy.

Avšak podle zkušenosti sociálních pracovníků s metodou service-learningu, rizika při práci se zranitelnými skupinami existují. Kritici této metody například upozorňují, že některé projekty jsou formální. Slouží univerzitám, akademikům nebo studentům, místo aby podporovaly zranitelné osoby, případně zlepšovaly život. Krátkodobé nebo neprofesionálně vedené akce mohou v komunitách narušovat existující vztahy, a to zejména u zranitelných skupin, které po ukončení intervence mohou být v horší situaci než dřív. Nedostatečná příprava, špatná komunikace a řízení rizik může vést ke špatné praxi a frustraci všech zúčastněných.

V článku „Managing the risks of community-engaged learning“ Elena Besussi a David Owen připomínají potřebu respektu k rizikům, nutnost plánování i důraz na prevenci. Odpovědné začleňování service learningu musí, podle jejich mínění, obsahovat analýzu možných negativních dopadů na studenty i na členy komunity. (Besussi a Owen, 2023)

Možná rizika v souvislosti s metodami punk pedagogiky by proto neměla být opomíjena ani u budoucích výzkumných studií jejich efektu v etopedické praxi. Zde by bylo vhodné sledovat případné změny chování dospívající mládeže v souvislosti s hudebními směry, při rozvolnění režimu v rámci antihierarchického přístupu, při diskusích v souvislosti s revoltou proti institucím a podobně. Právě na obdobná rizika upozorňují autoři výše citovaných publikací kreativní resocializace.

ZÁVĚR

Hlavním cílem článku bylo na základě monografické procedury s využitím techniky studia dostupných zdrojů otevřít diskusi o dosud, v české pedagogické literatuře, opomíjeném tématu punk pedagogiky a jejích metodách.

V textu byl zdůrazněn multioborový přesah tématu a zahraniční pedagogické zkušenosti významné pro zvážení relevance metod punk pedagogiky pro speciálně pedagogickou praxi. Článek se nevyhýbá ani diskusi o možných limitech tohoto přístupu a identifikaci oblastí vhodných pro systematická výzkumná šetření.

Protože postupy punk pedagogiky zatím nejsou ve vztahu k české speciální pedagogice teoreticky ukotveny, byly k naplnění hlavního i vedlejších cílů předkládaného textu použity především zahraniční zdroje v podobě odborných článků, výzkumných zpráv, textů ve sbornících, ale i webových portálů s tématem punkové subkultury a zdroje příbuzných oborů.

Pro odborné ukotvení byly v širším kontextu respektovány multioborové přesahy k vybraným teoretickým zdrojům z filozofie a sociologie. V sociální práci byly vzaty v úvahu rizika spojená s přístupem service-learningu. Vzhledem k zaměření tématu na speciální pedagogiku byla pozornost zaměřena na alternativní, kritickou a inkluzivní pedagogiku, sociální pedagogiku, a především na polské etopedické zkušenosti s trendem tvořivosti v prevenci a resocializaci.

Pro odpověď na otázku, zda mohou myšlenky punk pedagogiky přinést nějaké příznivé změny do české, nejen speciálně pedagogické, praxe byly dostupné zdroje dávány do souvislosti se zkušenostmi sociálních pracovníků s tzv. přístupem service-learningu, který je v kontextu etopedické práce s jedincem i komunitou v některých ohledech příbuzný punk pedagogickým metodám, a současně byly brány v úvahu zkušenosti polských kolegů s kreativními přístupy v prevenci a resocializaci.

Odborné informace byly v rámci monografické procedury tříděny tak, aby bylo možné u jednotlivých metod punk pedagogiky pojmenovat přínosy, ale i potenciální rizika ve vztahu k žákům s náročným chováním, případně k jejich komunitě.

V přehledu byla tato rizika naznačena v rovině hypotetické, protože nadšenci punk pedagogiky zveřejňují informace o převážně pozitivních zkušenostech z aplikace DIY a hodnot punk subkultury při práci s žáky a studenty na všech vzdělávacích úrovních i v rámci volnočasových aktivit.

S jistou dávkou opatrnosti se lze domnívat, že srovnání hlavních zásad punk pedagogiky se současnými trendy pedagogických inovací, spolu s výše uvedenými příklady úspěšné praxe, naznačuje zajímavý potenciál této v ČR málo využívané edukační alternativy. Avšak vzhledem ke zkušenostem sociálních pracovníků s metodou service-learningu víme, že rizika při práci se zranitelnými skupinami existují, a proto by neměla být opomíjena ani u budoucích výzkumných studií efektu metod punk pedagogiky, či při uplatňování metod punk pedagogiky v praxi.

SUMMARY

The main aim of the article was to open a discussion on the hitherto neglected topic of punk pedagogy and its methods in Czech pedagogical literature, based on a monographic procedure using the technique of studying available sources.

The text emphasized the multidisciplinary overlap of the topic and foreign pedagogical experience, which is important for considering the relevance of punk pedagogy methods for special education practice. The article does not avoid discussing the possible limits of this approach and identifying areas suitable for systematic research investigations.

Since the practices of punk pedagogy have not yet been theoretically anchored in relation to Czech special education, foreign sources were used to fulfill the main and secondary goals of the presented text, in the form of professional articles, research reports, texts in anthologies, as well as web portals on the topic of punk subculture and sources of related fields.

For professional anchoring, multidisciplinary overlaps with selected theoretical sources from philosophy and sociology were respected in a broader context. In social work, the risks associated with the service-learning approach were taken into account. Given the focus of the topic on special education, attention was focused on alternative, critical and inclusive pedagogy, social pedagogy, and especially on Polish pedagogic experiences with the trend of creativity in prevention and resocialization.

To answer the question of whether the ideas of punk pedagogy can bring any positive changes to Czech, not only special education, practice, the available sources were put in connection with the experiences of social workers with the so-called service-learning approach, which in the context of pedagogic work with the individual and the community is in some respects related to punk pedagogic methods, and at the same time the experiences of Polish colleagues with creative approaches in prevention and resocialization were taken into account.

Professional information was sorted within the monographic procedure so that it was possible to name the benefits, but also potential risks, of individual punk pedagogic methods in relation to pupils with challenging behaviour, or to their community.

In the overview, these risks were indicated at the hypothetical level, because punk pedagogy enthusiasts publish information about predominantly positive experiences from the application of DIY and the values of the punk subculture when working with pupils and students at all educational levels and within leisure activities.

With a certain amount of caution, it can be assumed that the comparison of the main principles of punk pedagogy with current trends in pedagogical innovations, together with the above examples of successful practice, indicates the interesting potential of this educational alternative that is little used in the Czech Republic.

However, given the experience of social workers with the service-learning method, we know that risks exist when working with vulnerable groups, and therefore they should not be neglected in future research studies of the effect of punk pedagogy methods, or in the application of punk pedagogy methods in practice.

Prohlášení

Autorka prohlašuje, že není v žádném potenciálním střetu zájmů v souvislosti s výzkumem, autorstvím nebo publikací tohoto článku. Autorka neobdržela žádnou finanční podporu na výzkum, napsání nebo publikaci tohoto článku.

Literatura

ANDRESEN, S. *Punk pedagogy: Rebellion, critique, self-examination, exploration, and DIY in the secondary visual arts classroom* [online]. Iowa City: The University of Iowa, 2022. [cit. 11. 6. 2025]. Available from: https://www.academia.edu/94640612/Punk_Pedagogy_Rebellion_Critique_Self_Examination_Exploration_and_DIY_in_the_Secondary_Classroom.

BESUSSI, E. and OWEN, D. *Managing the risks of community-engaged learning* [online]. Wonkhe, 2023. [cit. 12. 8. 2025]. Available from: <https://wonkhe.com/blogs/managing-the-risks-of-community-engaged-learning/>.

DVOŘÁK, D. Nový institucionalismus v pedagogice. *Studia Paedagogica* [online]. 2012, roč. 17, č. 2, s. 9–26. [cit. 27. 7. 2025]. ISSN 2336-4521. DOI: 10.5817/SP2012-2-2.

FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-86019-96-9.

HESSOVÁ, L. a BENDL, S. *Průkopnické projekty reedukace dětí a mládeže*. Praha: Triton, 2024. ISBN 978-80-7684-337-0.

CHANDLER, K. and LOGAN, S. *Punk pedagogy: A successful experiment in higher ed* [online]. Corvallis (OR): Oregon State University, 2025. [cit. 11. 6. 2025]. Available from: <https://health.oregonstate.edu/good-news/2025-01/punk-pedagogy-successful-experiment-higher-ed>.

LECHTA, V. (ed.). *Inkluzivní pedagogika*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.

LEVY, I. P., COOK, A. L. and EMDIN, C. Remixing the School Counselor's Tool Kit: Hip-Hop Spoken Word Therapy and YPAR. *Professional School Counseling* [online]. 2018, vol. 22, no. 1, p. 1–11. [cit. 10. 6. 2025]. ISSN 2156-759X. DOI: 10.1177/2156759X188002.

LOJDOVÁ, K. Hodnoty v prostředí punkové subkultury. *Studia paedagogica* [online]. 2011, roč. 16, č. 2, s. 131–157. [cit. 10. 6. 2025]. ISSN 2336-4521. DOI: 10.5817/SP2011-2-7.

MCMASTER, K. et al. Getting punk and personal: creating and evaluating podcasts and zines as pedagogy for teaching and learning in critical geographical methodologies. *Journal of Geography in Higher Education* [online]. 2025, vol. 49, no. 1, p. 130–140. [cit. 11. 6. 2025]. ISSN 1466-1845. DOI: 10.1080/03098265.2024.2406292.

MVČR [Ministerstvo vnitra České republiky]. *Individuální radikalizace u mladých lidí stoupá, vyplývá ze zprávy o extremismu za rok 2024* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2025. [cit. 10. 6. 2025]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/individualni-radikalizace-u-mladych-lidi-stoupa-vyplyva-ze-zpravy-o-extremismu-za-rok-2024.aspx>.

PM PRESS. *Blog* [online]. [cit. 10. 6. 2025]. Dostupné z: <https://blog.pmpress.org>.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 5. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0456-5.

Punk-pedagogika [online]. Uniwersytet Pomorski w Słupsku, 2024. [cit. 10. 6. 2025]. Dostupné z: <https://www.upsl.edu.pl/aktualnosci-serwisu/punk-pedagogika>.

PUNK PEDAGOGY – LEARNING AND UNLEARNING TOGETHER. *What is Punk? What is Pedagogy?* [online]. [cit. 10. 6. 2025]. Available from: <https://punkpedagogy.com/what-is-punk-what-is-pedagogy>.

SLOWÍK, J. *Inkluzivní speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2022. Pedagogika. ISBN 978-80-271-3010-8.

STEWART, F. and WAY, L. Can the ethos of punk bring educational change? In: STEWART, F. and WAY, L. (eds.). *Punk Pedagogies in Practice: Disruptions and Connections*. Bristol: Intellect Books, 2023a. ISBN 978-1-78938-706-3.

STEWART, F. and WAY, L. (eds.). *Punk Pedagogies in Practice: Disruptions and Connections*. Bristol: Intellect Books, 2023b. ISBN 978-1-78938-706-3.

WRÓBLEWSKA, M. Twórcza resocjalizacja jako obszar transgresji potencjałów. *Resocjalizacja Polska (Polish Journal of Social Rehabilitation)* [online]. 2021, roč. 22, č. 1, s. 313–329. [cit. 16. 8. 2025]. ISSN 2392-2656. DOI: 10.22432/rp.403.

Kontakt

Mgr. Šárka Honová, Ph.D.
Fakulta veřejných politik v Opavě, Slezská univerzita v Opavě
Ústav speciální pedagogiky
Bezručovo náměstí 885/14, 746 01 Opava, Česká republika
sarka.honova@fvp.slu.cz